MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
GINO CAMILLERI

Seduta tat-30 ta' Mejju, 2008

Citazzjoni Numru. 2064/1998/1

Louis Fava

vs

Noel Grima u Steve Chetcuti

Il-Qorti

Rat ic-citazzjoni fejn l-attur ippremetta:

Illi fil-harga tal-gurnal The Malta Independent ta’ nhar is-Sibt, 19 ta’ Settembru, 1998, il-konvenuti jew min

minnhom kitbu, stampaw, u pubblikaw l-artiklu kopja tieghu hawn anness markata Dokument AD 1;

Illi dan l-artikolu fih innifsu mill-mod kif gie imsemmi l-istanti, mill-kliem uzat u mill-assjem tad-diskors il-konvenut jirredikolah, jimmalafamah, ihammiglu ir-reputazzjoni u jhammiglu unur;

Illi l-istanti bhala parti offiza ghandu dritt ghad-danni kontemplati fl-Att dwar l-Istampa (Kap248) tal-Ligijiet ta' Malta;

Ghalhekk l-attur talab li l-konvenuti jghidu ghaliex il-Qorti m'ghandiex: -

1. tiddikjara illi l-istess konvenuti ghamlu malafama lill-istanti bil-pubblikazzjoni tal-artikolu fuq imsemmi bil-ghan li jirredikolaw, itellfu, jew inaqqsu ir-reputazzjoni tieghu;

2. tikkundanna lill-istess konvenuti ihallsu lill-istanti dik is-somma li din il-Qorti tiddetermina bhala riparazzjoni tal-ingurja morali u malafama li huwa sofra bil-pubblikazzjoni fuq imsemmija;

Bl-ispejjez u bl-imghax legali kontra l-konvenuti li gew ukoll ingunti ghas-subizzjoni;

Rat id-dikjarazzjoni tal-attur debitament konfermata bil-gurament u l-lista tax-xhieda tieghu;

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenuti fejn gie eccepit illi l-kitba in kwistjoni tikkostitwixxi rapport korrett ta' fatti li graw u apprezzament dwarhom, liema kitba hija – ghandha tkun – permissibbli f'socjeta' demokratika;

Rat id-dikjarazzjoni tal-konvenuti debitament konfermata bil-gurament u l-lista tax-xhieda taghhom;

Semghet l-attur u x-xhieda minnu prodotti;

Semghet lill konvenuti;

Semghet it-trattazzjoni orali tad-difensur tal-attur;

Rat l-atti l-ohra kollha u d-dokumenti esibiti;

Rat li l-kawza giet differita biex tinghata s-sentenza;

Ikkonsidrat:

L-atuur qed jghamel referenza ghal-harga tal-gurnal The Malta Independent tad-19 ta’ Settembru 1998 li fiha deher artikolu li inkiteb jew gie stampat jew pubblikat mil-konvenuti jew min minnhom. L-attur jallega li l-imsemmi artikolu fih innifsu, mill-mod kif jissemma l-attur, mill-kliem uzat u mill-assjem tad-diskors, huwa gie redikollat, immalfamat u thamget ir-reputazzjoni u unur tieghu. Ghalhekk l-attur isostni li ghandu dritt ghad-danni kontemplati fl-Att dwar l-Istampa (Kap248) tal-Ligijiet ta’ Malta u konsegwentement qed jitlob li jinghata dawn id-danni;

Il-konvenuti qed jeccepixxu li l-artikolu in kwistjoni hu rapport korrett ta’ fatti li graw u li sar apprezzament dwar l-istess fatti, u inoltre l-kontenut tal-artikolu hu permissibbli f’socjeta’ demokratika;

Jirrizulta li l-artikolu in kwestjoni, li nkiteb mill-konvenut Chetcuti, hu ntitolat “Sergeant’s identification number seen from over 50 m.” L-artikolu jghid li xi ufficjali tal-pulizija qed jigu investigati peress li saru allegazzjonijiet li, wara li thabbar ir-rizultat tal-elezzjoni generali, tliet ufficjali tal-pulizija (inkluz Surgent) fl-ghassa tal-pulizija ta San Giljan nizzlu l-bandiera maltija u minnflok tellghu dik tal-partit Nazzjonalista. L-artikolu umbghad isemmi lill-attur bhala xhud okulari tal-imsemmija fatti u jghid li l-attur qal lill-pulizija li kienu qed jinvestigaw li huwa kien ra n-numri

tat-tliet ufficjali tal-pulizija involuti fl-imsemmi incident. L-artikolu jkompli isemmi li d-dar fejn joqod l-attur hi situata wara l-ghassa in kwestjoni u hi l-boghod mill-inqas 50 metri mill-istess ghassa. L-artikolista jikkummenta li minhabba f'hekk hu hafna improbabbli li l-attur seta jara u jgharaf in-numri tal-pulizija in kwestjoni. L-artikolu isemmi ukoll li l-attur kien identifika certu Surgenet li kien involut fl-incident in kwestjoni u jghid li dan l-istesss Surgent kien involut mal-attur f'xi incident precedenti, li rigward tieghu kienu ser jittiehdu passi kontra l-attur fil-Qorti kompetenti;

Hu car li f'dan l-arikolu qed jigi allegat li l-attur bhala xhud okulari tal-imsemmija fatti kien irrapporta li apparti li ra igri l-incident in kwestjoni huwa ra ukoll in-numri tat-tlett ufficjali involuti fl-istess incident. L-artikolista jikkumenta li hu ferm improbabbli li l-attur seta gharaf in-numri tal-uficali tal-Pulizija u inoltre jghamel referenza ghall-incident iehor li gara precedentement u li ma ghandu x'aqsam xejn mal-incident tal-bandiera. Hawnhekk l-artikolista donnu qed jinsinwa li l-attur involva lis-Surgent peress li kienu ser jittiehdu passi kontra tieghu dwar l-imsemmi incident precedenti;

Ghandu jinghad li mill-provi prodotti jirrizulta li l-attur qatt ma qal lill-inkwerenti li huwa kien gharaf in-numri ta dawk involuti fl-incident in kwestjoni. L-attur xehed f'dawn il-proceduri u kkonferma li waqt li kien f'tieqa tad-dar tieghu, li tinsab go Forest Street, San Giljan, huwa ra tlett ufficjali tal-Pulizija inizzlu il-bandiera Maltija minn fuq l-arblu li hemm fuq il-bejt tal-Ghassa tal-Pulizija ta' San Giljan u itellghu bandiera tal-Partit Nazzjonalista. Huwa qal li dwar l-incident ghamel rapport lis-Supretendent Paul Debattista fl-Ghassa ta Tas-Sliema. Huwa ghamel ir-rapport relattiv u fost affrijiet ohra semma li fost l-uuficjali involuti kien hemm is-Surgent Joe Pace li huwa kien jaf ghaliex precedentement kellu incident mieghu. L-attur ikkonferma li meta kien qed jghamel dan ir-rapport fl-ebda hin ma qal li ra n-numru tal-pulizija involuti f'dan l-incident u kkonferma li minn fejn kien ma setghax jgharaf in-numri tal-pulizija. L-attur qal ukoll li ftit wara waqt li l-huwa kien qieghed il-Kazin tal-Partit Laburista xi hadd, li hu ma jafx

minn kien, ghaddielu u tah bicca karta bin-numri tal-Pulizija li allegatament kienu f'dan l-incident;

Il-konvenut Noel Grima kkonferma li fiz-zmien in kwestjoni kienu qed jircievu hafna telefonati dwar dawn l-incidenti. Huwa ikkonferma li kien qed jinghad li l-attur mhux biss ra l-incident izda kien ukoll ra n-numri ta dawk involuti. Ghandu jinghad li dan zgur li mhux bizzejjed biex iwassal ghal prova li in effett l-attur kien gharaf ukoll in-numru tal-ufficali tal-Pulizija involuti fl-incident. Il-konvenut Grima kkonferma li ma hassewx il-bzonn li jkellmu lill-attur qabel il-pubblikazzjoni tal-artikolu in kwestjoni. Il-konvenut Grima qal li ma kienx involut fil-kitba tal-artikolu pero’ bhala editor ikun jaf x’ikun ghaddej;

Is-Supretendent Paul Debattista ikkonferma li huwa rcieva r-rapport tal-attur dwar l-incident in kwestjoni. Fost affarijiet ohra l-attur qallu li li kien gharaf wiehed mill-Pulizija u cioe P.S. 1492 Joe Pace u dan peress li kien jafu minhabba l-incident precedenti. L-attur indika ukoll iz-zewg pulizija l-ohra involuti pero ma ridtx jghid kif sar jaf min kienu. Huwa indika z-zewg Pulizija l-ohra bhala P.C. 1419 Mark Sultana u P.C. 693 certu Godwin pero ma ftakarx kunjomu. Ix-xhud Supretendent Debattista ikkonferma li kellem lit-tlett pulizxija u t-tlieta innegaw li kienu involuti fl-incident in kwestjoni. Huwa qal li l-attur fl-ebda hin ma indikalu n-numri tal-imsemmija ufficjali tal-Pulizija u cioe fl-ebda hin l-attur Louis Fava ma qallu li huwa gharaf in-numri tal-ufficjali li kienu involuti f'dan l-incident meta rahom mir-residenza tieghu;

Il-konvenut Stephen Chetcuti kkonferma li l-artikolu in kwistjoni kitbu hu. Huwa qal li dak li deher fl-artikolu in kwestjoni rrizulta minn sorsi tal-Pulizija, pero’ huwa ma qalx minn kienu dawn is-sorsi. L-stess konvenut ikkonferma li qabel ma l-artikolu gie pubblikat ma kellmuhx lil-attur ghalkhemm huwa jghid li pprovaw jghamlu kuntatt mieghu;

In vista tal-premess jirrizulta l-artikolu kien ibbazat fuq fatti li ma gewx pruvati bhala veri u inoltre issemma incident iehor precedenti li ma kellu x'jasam xejn ma dak in kwestjoni u li idher li gie inkluz biex jghati wiehed x'jifhem li l-attur kellu xi interess biex ipattiha lis-surgent;

F'kawzi bhal presenti u cioe f'kawzi ta libel hemm bilanc li ghandui jinzamm bejn id-dritt, f'socjeta demokratika, li wiehed jghid u jesprimi ruhhu u jsemma l-opinjoni titghu bl-akbar mod liberu u bejn id-dritt ta' kull cittadin li jgawdi r-reputazzjoni u l-isem tajjeb u dan dejjem fl-isfond ta' socjeta demokratika. Dan gie diversi drabi ritenut mill-qrati ttghana. (asra Vincent Borg vs Victor Camilleri – Qorti tal-Appell Civili – 15 ta Novembru 1994). Kullhadd ghandu jkollu l-liberta' li jghid dak li jhoss li ghandu jghid, pero' tali liberta' ma ghandha qatt twassal ghat-tnaqqis tar-reputazzjoninnu tal-gieh ta' cittadin ohra l-aktar jekk jigu attribwiti atti li mhux veri. Appuntu gie ukoll ritenut li l-liberta' tal-espressjoni taqbez il-konfini ta' dak li hu ragjonevoli u minflok issir ksur tad-drittijiet ta hadd iehor appuntu fejn l-espressjoni tkun ibbazata fuq fatti mhux veri (ara Onor. Charles Buhagiar vs Ray Bugeja Prim Awla – 19 ta' Jannar 1966);

Hawnhekk trid ukoll issir distinzjoni bejn "allgazzjoni ta' fatt" u "kumment". Meta issir difisa li tirreferi ghal verita' tal-fatti, il-fatt ghandu jigi pruvat. Meta issir difiza dwar "kumment gust" ghandha issir il-prova li dak il-kumment hu appuntu gust u mghamul in bona fede. Il-kumment qatt ma jista jkun gust u in bona fede jekk il-fatti attribwiti ma jigux pruvati bhala veri. Kif gia gie rilevat il-fatti a bazi tal-artikolu in kwestjoni zgur li ma gewx ippruvati u ghalhekk ukoll ma jistax jinghad li l-kummenti li deheru fl-artikolu in kwestjoni qatt jistghu jigu konsidrati bhala gusti u mghamulin in bona fede;

Ij vista ta dan kollu jirrizulta sufficjentement li l-artikolu in kwestjoni hu libelluz fil-konfront tal-attur. L-artikolu zgur li ma jistax jiitqies bhala kumment gust u mghamul in boina fede b'mod partikolari peress li hu bbazat fuq fatti li mhux

veri. Minhabba f’hekk lanqas ma jista jinghad li l-artikolu in kwestjoni hu espressjoni ta’ opinjoni jew li jikkonsisti f’rappurtagg gurnalistiku dwar kwesjonijiet ta interess pubbliku u li ghandhom ikunu accettabbli f’socjeta demokratika. Ghalhekk l-eccezzjoionijiet kollha tal-konvenuti ma jistghu qatt jigu akkolti;

Mil-banda l-ohra jirrizulta sufficjentement pruvat li l-artikolu in kwestjoni hu libelluz u malfamanti fil-konfront tal-attur u ghalhekk it-talbiet kollha tal-attur ghandhom jigu akkolti;

In vista ta’ dak kollu li gie premesss, in vista tac-cirkostanzi kollha partikolari tal-kaz u in vista tal-fatt li c-cirkostanzi meritu tal-artikolu setghu gew facilment verifikati mal-attur stess qabel ma gie pubblikat l-artikolu, l-ammont ta danni ghandhom jigu likwidati fis-somma ta’ elfejn tlett mija disa u ghoxrin punt seba u tletin Euro (2329.37) ekwivalenti ghal elf liri maltin (Lm1000) liema somma ghandha tithallas lill atur miz-zewg konvenuti in solidun bejnithom;

Ghal dawn il-motivi kollha:

Tiddeciedi billi fl-ewwel lok tichad l-eccezzjonijiet kollha tal-konvenuti u billi fit-tieni lok tilqa t-talbiet kolha attrici u b’hekk tiddikjara illi l-istess konvenuti ghamlu malafama lill-attur bil-pubblikazzjoni tal-artikolu in kwestjoni bil-ghan li jirredikolaw, itellfu, jew inaqqsu ir-reputazzjoni tieghu u tikkundanna lill-istess konvenuti ihallsu lill-attur in solidum bejnithom is-somma ta’ ta’ elfejn tlett mija disa u ghoxrin punt seba u tletin Euro (2329.37) ekwivalenti ghal elf liri maltin (Lm1000) in linea ta’ danni u dana bl-imghaxxijiet kollha legali mid-data ta’ din is-sentenza sad-data tal-effettiv pagament;

Spejjez kollha kontra l-konvenuti.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------